

SØVÆRNET 3-2010

(printvenlig PDF)

Ny chef på broen

Mød SOKs nye chef i et interview om blandt andet udfordringer, ledelse og glæden ved at være tilbage i søofficersuniformen

Jamen kom dog indenfor!" Chef SOK, kontreadmiral Finn Hansen, rykker døren op inde fra sit kontor på 2. sal i SOKs hovedkvarter i Brabrand. Det er et par minutter før den aftalte mødetid. Han smiler bredt og lidt spørgende. Med en indbydende gestus gør han plads i døråbningen ind til det store kontor med det tykke kongebå væg-til-væg tæppe med guldankre, maritime malerier på væggene og med udsigt over Brabrand Sø.

Siden kommandoskiftet i SOK den 1. september har Finn Hansen her i slutningen af samme måned endelig fået tid i i kalenderen til tre sammenhængende dage på kontoret.

"Det har været meget rart at få lidt ro på. Men dagene er alligevel fløjet af sted med briefinger og ankomstmeldinger", konstaterer han, mens han læner sig tilbage i stolen ved mødebordet og ser rundt i sit nye kontor.

Solid sejlede karriere

Det er seks år siden, at Finn Hansen sidst stod i spidsen for sin egen besætning af søværns personel. Dengang som chef for Driftsdivisionen i Søværnets Materielkommando. Forud var gået en solid sejlede karriere, hvor han blandt andet var næstkommanderende ved torpedobådene af WILLEMOES-klassen og siden chef for WILLEMOES- og SØLØVEN-klassen torpedobådene, næstkommanderende på korvetten OLFERT FISCHER og chef for korvetten NIELS JUEL, inden han sluttede sin sejlede tjeneste i 1997 som chef for inspektionsskibet HVIDBJØRNEN. Siden var han med til at etablere Forsvarets Materieltjeneste, hvor han blev den værnshællers tjenestes første chef. I de seneste to år har han været chef for Forsvarets Efterretningstjeneste.

"I FE smed jeg uniformen. Her gik alle i civil. Så jeg skulle lige finde uniformen igen, da jeg fik beskeden om, at jeg skulle være chef for SOK. Det var den 3. august lige efter min sommerferie", husker SOKs nye 53-årige chef. Han vender sig om i stolen og læner sig frem, afventende interviewets første spørgsmål:

Udfordringerne

Hvordan har du det med at være blevet chef for SOK?

"Jeg kom fra et rigtigt godt job til et rigtigt godt job. Og det føles utroligt dejligt! At blive chef for SOK er jo dét, alle søofficerer drømmer om, men som kun er nogle få

forundt. Det er utroligt rart at være tilbage i søværnet. At møde gamle kollegaer og igen være med i søværnets problemstillinger. Det er som at være tilbage som chef på eget skib. Det er en helt speciel fornemmelse, når du slipper trossen for første gang og går ud på egen hånd. Sådan er det også nu, men som chef for SOK har jeg alligevel en god og velfungerende stab, hvor jeg kan få råd og vejledning”.

Hvad ser du som de største udfordringer for søværnet i de kommende år?

”På længere sigt, at vi får den tredje fregatbesætning og den tredje KNUD-klassen enhed. På den korte bane er MCM-konceptet en af de store udfordringer. Vi skal bibeholde den kæmpe ekspertise, vi har inden for minerydning. I det hele taget skal vi bibeholde de ting, vi er rigtigt gode til, og som vi kan bruge som en eksportvare i en global kontekst. Desuden skal vi tage hånd om besætningerne fra Standard Flex-enhederne og andre, der er berørt af forliget. Hvis vi ikke kan holde gejsten oppe, indtil fregatterne kommer ud at sejle, har vi et problem. Det er et forslidt udtryk, at medarbejderne er virksomhedens vigtigste ressource. Men det er jo rigtigt. Uden dygtige medarbejdere kan en chef ingenting”.

Hvilke alternativer er der for besætningerne fra Standard-Flex’erne?

”At komme ud at sejle på en mindre enhed. Det, syntes jeg selv som ung, var spændende. Men den mulighed har vi jo ikke i samme grad mere. Derfor er det vigtigt, at vi viser nogle spændende alternativer i international tjeneste. Det kræver, at man mentalt omstiller sig. Men det giver jo mening dét, vi laver i Aden Bugten og Somali Bassinet”.

Men er der plads i struk-turen til alle i fregatbesætningerne?

”Dét er endnu en udfordring. At vi får den tredje fregatbesætning. Det vil være grotesk, hvis vi har tre fregatter, men kun har to besætninger. I givet fald vil vi ikke kontinuerligt kunne have en enhed udsendt, og vi vil ikke kunne bruge den kapacitet, vi har. Hvis ikke vi kan gøre brug af det, fregatterne kan - for eksempel MK 41 Launcheren, som blandt andet vil kunne bruges til områdebaseret luftforsvar og vil kunne bidrage til landangreb - så står vi med en delvist spildt investering. Så ville skibene af ABSALON-klassen i virkeligheden være en bedre løsning, fordi vi dér har flex-dækket”.

Hvad taler for, at vi til stadighed skal have kapacitet til at have en stor enhed udsendt i international tjeneste?

”Lige nu er der en tendens til, at alt er ekstremt økonomidrevet, og det er jo en frustrerende situation at stå i. Men der vil være masser af opgaver internationalt, som vi ikke kan se endnu. Dengang vi projekterede ABSALON klassen, kunne vi heller ikke forudse de opgaver, de skulle komme til at løse. Men det er sikkert, at rederierhvervet er meget bekymret, hvis vi ikke fremover er i Aden Bugten og Somali Bassinet. Nu har vi ABSALON-klassen, der virkelig gør en god indsats. Det er ganske vist lidt dyrere end sejlads i hjemlige farvande, men vi skal alligevel træne enhederne. Det kan lige så godt foregå i Aden Bugten, mens vi venter på næste opgave”.

Mærkesagerne

Er der mærkesager, som du i særligt grad vil have fokus på som CH SOK?

”Ja! At vi bibeholder vores kompetence i krigsførelse i kystnære områder. Vi er i øjeblikket ved at undersøge, hvordan vi kan træne i simulator, indtil vi får fregatterne. Desuden skal vi sikre en ordentlig behandling af personellet fra Division 23 og 24, indtil vi får fregatterne. Vi skal kunne tilbyde meningsfyldt beskæftigelse, og vi skal tage de individuelle hensyn, der er nødvendige og mulige, når vi er bundet af ressourcer, og af at vi skal have løst en opgave. Endvidere skal vi sikre den 3. fregatbesætning og et togtbaseret søværn. Dette er essentielt for at

fastholde personellet. Lige nu er der ganske vist finanskriser, og vi har ikke problemer med at fastholde og rekruttere personel. Men en dag vender bøtten, og så skal vi fortsat være en attraktiv arbejdsplads”.

Hvad skal der til, for at søværnet er en attraktiv arbejdsplads?

”Den enkelte medarbejder skal kunne se, med baggrund i søværnets mission, vision og strategi, hvordan hans eller hendes indsats nytter i søværnets overordnede plan. Desuden skal vi respektere, at søværnets medarbejdere er hele mennesker, der også har et liv uden for søværnet. Det vil være muligt, hvis vi får de besætninger, der skal til for at fylde enhederne op, og hvis vi i vores struktur i OPLOG’en sikrer, at vi har personel til at varte skibet, mens besætningen går hjem og varter familien”.

Ledelse

Hvordan opfatter du dig selv som leder?

”Åben, lyttende og anerkendende. De ting, der ligger i den anerkendende ledelse er det, jeg føler, at jeg som person kan stå inde for. Det handler om respekten for, at den enkelte medarbejder yder en indsats. At ledelse ikke gør det alene. Jeg tror på det gode i mennesker, indtil det modsatte er bevist, og jeg vil gerne arbejde med de positive energier i folk og dermed få det maksimale ud af organisationen. Jeg værdsætter også konstruktiv kritik og gode ideer til, hvordan vi løser vores opgaver bedre. Og så skal man som medarbejder ikke være bange for at påpege det, hvis man mener, at nogen ikke gør det godt nok. Dette skal være en del af vores dagligdag, så vi ikke ender med, at en medarbejder er nødt til at skrive til en avis eller en TV-station, fordi han ikke kan trænge igennem til ledelsen på anden vis. Når ideer ikke bruges, er årsagen jo mange gange, at idéstilleren ikke har det fulde overblik. Men så skylder vi fra ledelsens side at forklare, hvorfor ideen ikke kan gennemføres. Hvis vi dræber ideer, bliver vi ikke den lærende organisation, som jeg synes, at vi skal være. Og så skal en leder ikke blande sig i detaljerne i, hvordan en opgave løses. Jeg er overbevist om, at jeg ikke kan vide alt. I stedet har jeg 3000 medarbejdere til at hjælpe mig”.

Hvad vil du gerne huskes for som CH SOK, når du en dag bliver afløst?

”Jeg vil gerne huskes for, at jeg var den, der fuldendte omstillingen til det globale søværn. Og at jeg sikrede anvendelsen af de nye enheder og sikrede, at politikerne bruger de midler, der er i værktøjskassen. Og at vi formår at bibeholde MCM-kapaciteten. Det vil være helt centralt. Jeg er sikker på, at vi også i fremtiden vil have to ben: Nationale og internationale operationer. Og vi vil fortsat have både en flåde og en kystbevogtning. De kompetencer er en efterspurgt ressource, når vi laver maritim kapacitetsopbygning. Samtidig skal vi kunne forskyde vægten mellem de to ben, så vi kan veksle personellet mellem nationale og internationale operationer. Uden at vi bevidstløst skal shuttle personellet mellem de to opgavekomplekser. Ulempen for den enkelte er, at du ikke bliver den dybe ekspert på et område. Men du får en større helhedsforståelse, du får nogle andre vinkler at se opgaverne på, og du bliver udfordret på, om vi ikke kan gøre tingene smartere.

En ny vinkel

Helhedsforståelse og nye vinkler på tilværelsen er en stor del af CH SOKs liv uden for søværnet. Sammen med sin hustru, Edith Wenzel, der er uddannet falkoner og datter af grundlæggeren af Ørnereservatet ved Tversted i Nordjylland, bor han på et nedlagt landbrug ved Fredensborg. Her driver hustruen Fredensborg Falkonergård, der er åbent for publikum, og hvor der er opvisning med rovfugle i sommerhalvåret. Husstanden tæller derfor også 13-14 rovfugle, foruden et antal

islandske heste, hunde, katte og fritgående høns. Sommerhalvåret er særligt travlt, mens ægteparret i vintersæsonen har tradition for en rejse til et eksotisk sted. Gennem årene er det blevet til rejser over det meste af verden. I de unge år med rygsæk, nu mere komfortabelt med logi på hotel.

"Jeg holder af at rejse, og jeg synes, at det er spændende at møde andre mennesker. Derhjemme er jeg fascineret af rovfuglene, og jeg slapper af med lidt husflid på gården. Der er altid noget, der skal gøres. Desuden nyder jeg at tage en tur på hesteryg op til Endrup Hegn, der ligger i nærheden af Fredensborg", når SOKs nye chef at fortælle, inden sekretær Inge Nedergaard banker på døren og afslutter interviewet:

"Nu har du fem minutter, hvis du skal nå at spise inden dit næste møde!"

For Chef SOK er det blevet tid til en kort frokostpause, inden den tætpakkede kalender igen kræver ham på broen.

FORLIG!

Der er hugget kraftigt i en hæl og klippet mere end én tå i det forsvarsforlig, som politikerne indgik i sommeren 2009. Men i juni i år blev der opnået politisk enighed om en ny forligsaftale, og i september kom ordren til Forsvarets myndigheder: Sæt i gang!

25.000 skrevne A4-sider er det håndgribelige resultat af det store analysearbejde, der ligger bag den endelige plan for, hvordan forsvarsforliget 2009-2013 skal gennemføres.

At det skulle tage så lang tid og koste så meget arbejde har flere årsager. Først og fremmest var forliget, der blev indgået i 2009, alene et rammeforlig. Det vil sige, at forliget udstak de overordnede linjer for, hvordan Forsvaret skulle se ud i forligningsperioden. Oveni kom Forsvarets trængte økonomi, der betød, at hver en brik i Forsvaret igen skulle vendes. Men nu er forligsteksten klar, og i Forsvarets myndigheder arbejdes der på at få de mange detaljer i forliget på plads, så implementeringen kan starte fra januar 2011. I SOK blev direktiverne for strukturtilpasningen udsendt til de underliggende myndigheder i starten af oktober. I 2012, skal forliget midtvejsevalueres. Til den tid vil politikerne vende bøtten endnu en gang.

Søværnet og forliget

De største indskrænkninger i søværnet som følge af forsvarsforliget berører de sejlene enheder og marinedistrikterne:

- Alle standardflex-enhederne udfases pr. 1. januar 2011, med undtagelse af SØLØVEN, der fortsætter som platform for dykkeruddannelsen. Desuden vil HAVKATTEN sejle til og med 2011 som udviklingsplatform for et nyt mobilt minerydningsmodul. Dette modul er dog indtil videre et "gult" projekt. Det vil sige, at finansiering og drift af minerydningsmodulet ikke er godkendt

- Den tredje fregatbesætning er sat på standby
- Isbryderne nedlægges. Der er igangsat en undersøgelse af behovet for isbryderassistance. Undersøgelsen skal være afsluttet til november

- Det skal undersøges, om havmiljøopgaven skal flyttes til en anden myndighed eller udliciteres

- Marinedistrikterne nedlægges som Niveau III-myndigheder og underlægges SOKs operationsrum. Marinedistrikterne skifter samtidig navn til Maritime Overvågningscentre

Desuden flyttes Søværnets Helikopter Tjeneste til flyvevåbnet, mens indkøbet af nye helikoptere er et "gult" projekt, som endnu ikke er godkendt.

500 årsværk forsvinder

Ændringerne som følge af forsvarsforliget betyder, at søværnet skal skære

omkring 500 årsværk, svarende til 15 procent i antallet af stillinger. En indskrænkning, der ville have været voldsom, hvis den havde betydet, at søværnet skulle afskedige et så stort antal medarbejdere.

Imidlertid er der for de fleste årsværks vedkommende tale om ubesatte stillinger, så nedskæringen forventes i vid udstrækning at kunne gennemføres ved naturlig afgang.

Grønne, gule og røde projekter

Projekterne i forsvarsforliget er inddelt i grønne, gule og røde projekter:

Grønne projekter er godkendt og kan umiddelbart sættes i gang.

Gule projekter er ikke godkendt, men forventes at kunne godkendes, hvis finansieringen af igangsætning og drift af projektet kommer på plads. Herefter bliver projektet grønt.

Røde projekter er ikke godkendt, og forventes heller ikke umiddelbart at blive godkendt.

Farvel til Flex'erne

Kommandoen er strøget på søværnets standard-flex skibe. Det giver udfordringer både operativt og for besætningerne

Fakta om FLEX'erne

Da de var flest, var de 14. I dag er kun HAVKATTEN tilbage, og dét på lånt tid, mens SØLØVEN er ombygget til dykkerskib.

Standard-flex skibene af FLYVEFISKEN-klassen kom på tegnebrættet under Den Kolde Krig, og blev indfaset i den danske flåde i årene 1990 til 1996. De var beregnet til at skulle operere i de kystnære danske farvande inden for Skagen. Deres opgaver var farvandsovervågning, minerydning og forsvar mod fjendtlige angreb på Danmark.

Skibene af FLYVEFISKEN-klassen blev kaldt standard-flex-skibe, fordi de var standardskibe med plads til containere med udstyr, der let kunne skiftes ud, afhængigt af hvilken type operation, de skulle indsættes i.

Kampflex'erne, eller missilfartøjerne, havde gasturbiner og kunne sejle op til 28-30 knob. De var udstyret med missiler og antiubådssonar, mens minerydningsfartøjerne kunne lokalisere miner på havbunden og fungere som moderskib for ubemandede droner, når minerne skulle bortsprænges. Alle standard-flexenhederne var udstyret med en kanon på fordækket.

Da det seneste forsvarsforlig blev indgået i 2009, var der ti Flex'er tilbage: de to farvandsovervågningsenheder GRIBBEN og SØLØVEN, de fire kampflex'er VIBEN, GLENTEN, SKADEN og RAVNEN og de fire minerydningsfartøjer HAVKATTEN, MAKRELEN, LAXEN og SØLØVEN. I princippet har dog kun to af enhederne i hver gruppe været operative i de seneste år.

HAVKATTEN har indtil videre fået forlænget levetiden og skal sejle frem til udgangen af 2011. Årsagen er, at skibets minerydningsudstyr er under opdatering, og udstyret skal bruges i et kommende modulopbygget MCM-modul.

FLEX'erne i internationale missioner

Standard-flexskibene var oprindeligt bygget til at operere i kystnære områder i danske farvande. Men virkeligheden blev en anden. Flex'erne nåede at blive udsendt vidt omkring på internationale missioner.

Efter afslutningen på Den Kolde Krig og terrorangrebet på World Trade Center den 11. september 2001 ændrede trusselsbilledet sig, og mange af søværnets opgaver flyttede fra de hjemlige farvande til internationale missioner. Her egnede skibene af FLYVEFISKEN-klassen sig fortrinligt til at blive udsendt i internationale

kystnære operationer.

Fra Baltikum til Kap Verde

I 1999 deltog MAKRELEN i minerydningsoperationen ALLIED HARVEST ud for ex-Jugoslavien. Opgaven bestod i at rydde miner, bomber og anden ammunition, som NATO-bombefly havde kastet i havet inden landing under luftkrigen mod Serbien.

Fire år senere, i 2003, bidrog Danmark i et halvt år med VIBEN og RAVNEN i OPERATION ACTIVE ENDEAVOUR, hvor de to missilfartøjer eskorterede civile handelsskibe gennem Gibraltarstrædet. Og i 2006 var STØREN indsat i NATOs stående minerydningsstyrke SNMCMG1, som blandt andet deltog i øvelsen STEADFAST JAGUAR ved Kap Verde på Afrikas Vestkyst.

Endelig var VIBEN, RAVNEN og GLENTEN fra 2006 til 2007 på skift udsendt i FN-missionen UNIFIL ud for Libanons kyst. Her var opgaven at patruljere og forhindre smugling af våben til oprørsgrupper i det sydlige Libanon.

Dertil har minerydningsfartøjerne gennem de seneste år deltaget i OPERATION OPEN SPIRIT, som hvert år gennemføres ud for Baltikums kyst. Formålet er at rydde miner fra havbunden. Minerne blev kastet under de to verdenskrige af flere nationer.

MCM-Flex'ernes afløserer

Når flex'erne udfases, vil de ikke blive erstattet af andre skibe. For minerydningsfartøjerne betyder dette, at der har måttet tænkes alternativt

Planen er, at minerydningsfartøjerne vil blive afløst af et modulopbygget MCM-modul, der fra en container kan styre minerydningen. Det er tanken, at MCM-modulet skal kunne operere både fra land eller fra et skib. Kaptajnøjtnant Mette Stab-Nielsen, der er projektleder og kommende chef for den nye minerydningsløsning, forklarer:

Muligheder

”Den nye modulære danske minerydningskapacitet bliver bygget op omkring det eksisterende udstyr til minerydning. Dertil kommer nogle kommando-containere, hvorfra vi kan styre operationerne. Hvis vi skal operere i et område, hvor der ikke er fare for personellet, kan vi stille containerne på land. Herfra kan vi så sende dronerne ud i området på havet, hvor vi skal rydde miner. Rækkevidden på link-signalet mellem containeren og dronerne er ti sømil. Med en sådan operation vil vi for eksempel kunne rydde miner i Storebælt, som stammer fra verdenskrigen. Modsat, hvis vi skal operere i et kriseområde, hvor der er fare for personellet, vil vi placere containeren på et skib. For eksempel en enhed af KNUD- eller THETIS-klassen, hvorfra vi vil kunne styre dronerne og beskytte personellet”.

Minerydning fra havbunden

Rydning af miner fra havbunden kræver en moderenhed, der kan styre en ubemandet drone, en robot eller en gummibåd med dykkere. Og så selvfølgelig sprængstof til at sprænge minen.

Når søværnet rydder miner fra havbunden, kan dronerne være ubemandede skibe af HOLM-klassen eller ubemandede skibe af MSF-klassen.

Minerydningen sker i fire trin:

1. En sonar, der bliver trukket efter en ubemandet drone, optager billeder fra havbunden.

2. Billederne sendes til moderenheden, hvor de analyseres.

3. Analysen slutter med, at en undervandsrobot sendes ned for at undersøge interessante objekter på havbunden.

4. Hvis objekterne er miner, bliver de bortsprængt enten med en sprængladning, som undervandsrobotten lægger ved minen, eller med en sprængsæk, som moderenhedens dykkere lægger ved minen.

Karrierevejen, der forsvandt

Da kommandoen blev strøget på Standard-flex'erne, mistede søværnet den bedste uddannelsesplatform for yngre officerer. Nu må de unge premierløjtnanter se sig om efter nye karriereveje

Det har været verdens bedste uddannelsesplatform. Her har de unge officerer fået lov til at prøve kræfter med alle former for krigsførelse. Og de har kunnet mærke vind og vejr. Det har givet dem en god fornemmelse for de kræfter, vi er oppe imod på havet"

Sådan siger orlogskaptajn Peter Krogh, der blev den sidste chef på minerydningsfartøjet MAKRELEN.

Ifølge Peter Krogh vil Standard-flex'erne efterlade et tomrum, fordi de unge officerer ikke fremover vil have de samme gode erfaringer, når de starter på søværnets store enheder:

"På standardflex-enhederne har vi bygget på hele tiden, og officererne har lært luftbillede, overfladebillede og undervandsbillede. Desuden har de prøvet at have ledelsen af en gruppe. På en flex har der været afregning og evaluering hver dag. De nye officerer, der starter direkte på de store skibe, vil ikke have de samme kompetencer som dem, der har sejlet flex'er. Det er ærgerligt", mener Peter Krogh.

Også de unge officerer ærgrer sig. Den karriere, der var planlagt for dem på flex'erne, er væk nu. Derfor har de alle måttet indstille sig på at gå helt nye veje.

Helikopterne skifter værn

Søværnets helikopterenheder står foran forandringer. Den 1. januar flytter Søværnets Helikoptertjeneste til flyvevåbnet og bliver til Eskadrille 723. Samtidig er de veltjente LYNX-helikoptere rykket tættere på pensionsalderen

Det nye forsvarsforlig får flere konsekvenser for Søværnets Helikoptertjeneste. Fra årsskiftet flytter helikoptertjenesten organisatorisk til flyvevåbnet, mens indkøb af nye skibsbaserede helikoptere til afløsning for LYNX-helikopterne er et højt prioriteret "gult" projekt.

For piloterne i Søværnets Helikoptertjeneste betyder organisationsændringen, at de nu skal vænne sig til at tilhøre den nye Eskadrille 723. Piloterne, der har en baggrund som søofficerer, kan dog fortsat vælge at bære søofficersstriberne på skuldrene.

Baggrund: Søværnets Helikoptertjeneste

Det var M/S HANS HEDTOFTs forlis i 1959 som dannede grundlag for beslutningen om at bygge helikopterbærende inspektionsskibe, der skulle sejle ved Grønland.

I 1962 havde de syv første søofficerer gennemgået helikopterpilotuddannelsen og var klar til at indgå i redningstjenesten i Flyvevåbnets Eskadrille 722.

Fra 1977 blev de skibsbaserede helikopterenheder organisatorisk flyttet til søværnet, hvor de blev til Søværnets Flyvetjeneste og senere, i 2004, til Søværnets Helikoptertjeneste.

Søværnets Helikoptertjeneste råder i dag over otte LYNX-helikoptere, hvoraf én til stadighed er stationeret ved Grønland, mens én, på grund af de nuværende materielproblemer, på skift er ved Færøerne og er indsat i internationale operationer. Desuden bliver LYNX'erne brugt til nationale opgaver som suverænitetshævdelse, farvandsovervågning, opsamling af olieprøver fra havet, transportopgaver og hjælp til politiet.

Søofficerer som piloter

Der har været en lang tradition for, at piloterne på de maritime helikoptere havde en baggrund som søofficerer, inden de tog uddannelsen til pilot.

Forklaringen har været, at det er væsentligt, at piloten har viden om, hvad det vil sige at færdes til søs. Herunder at piloten kender de særlige betingelser, der er i det maritime miljø. Dette er væsentligt, for eksempel når helikopterpiloterne kommer en havarist til undsætning.

I dag kommer flere af piloterne dog fra flyvevåbnet.

Marinedistrikterne på skrupp

Marinedistrikternes opgaveløsning skal tilpasses den teknologiske udvikling og det faktum, at søværnet under det seneste forsvarsforlig fik nye patruljefartøjer. Det betyder, at 26 jobs forsvinder.

Beredskabet forbliver det samme. Også selv om 26 jobs bliver nedlagt, når Bornholms og Kattegats Marinedistrikt fra den 1. januar 2011 skifter status fra selvstændige myndigheder til maritime overvågningscentre, der hører ind under SOKs operationsrum.

Chef for operationsrummet, kommandørkaptajn Arne Mikkelsen siger om tilpasningen:

"Der er tale om, at vi tilpasser organisationen til de gældende forhold. Dels den teknologiske udvikling, dels at søværnet har fået nye patruljeenheder. Desuden overgik en del af marinedistrikternes opgaver til SOK, da vi oprettede MAS'en, det vil sige assistancen til skibsfarten, og JRCC'en, den fælles redningstjeneste med flyvevåbnet. Det betyder blandt andet, at det i dag er SOK, der styrer redningsaktioner, fordi vi sidder lige ved siden af flyvevåbnets folk".

Allerede iværksat

I Kattegats Marinedistrikt er ændringen allerede sat i værk, og ti stillinger er nedlagt. Her har omlægningen ikke betydet den store for-ændring:

"I praksis er vi ikke blevet ret mange færre medarbejdere, fordi flere stillinger har været ubesatte, og vores hovedopgave, at levere billedopbygning til SOK, er den samme. Den opgave løser vi mindst lige så godt, som vi gjorde for år tilbage. Blandt andet fordi vi i dag har AIS og de nye kystradarer", siger Heinrich A. Evers, der er chef for det kommende Maritimt Overvågningscenter Nord. Anderledes forholder det sig ved Bornholms Marine-distrikt, hvor det af geografiske årsager kan være svært at flytte medarbejdere til jobs andre steder i Forsvaret. Blandt andet er medarbejderne på udkigsstation Gedser kommet i klemme.

Dansk marinesergent rådgiver afghansk sanitetspersonel

Oversergent Jesper Neumann Andersen har i et halvt år uddannet og rådgivet afghanske læger og sanitetspersonel i Helmand provinsen

Jesper Neumann Andersen var i første halvår af 2010 medicinsk rådgiver for personallet i den afghanske Camp Shorabak i Helmand provinsen. En kæmpe opgave, men et vigtigt skridt på vejen til, at afghanerne på et tidspunkt selv kan overtage behandlingen af de mange tilskadekomne soldater, som hver dag bringes ind til lejrens felthospital. Om opgaven siger Jesper Neumann Andersen, der til daglig underviser på Søværnets Sergent og Grundskole i Frederikshavn:

”Jeg havde at gøre med alt fra ledelse og planlægning til at rådgive om håndhygiejne, korrekt brug af medicin og undervisning af klinikkens personel. Men først og fremmest havde jeg fokus på den akutte modtagelse. Her kan det gå rigtigt galt, og det kan koste menneskeliv”.

Også hjælp til civilbefolkningen

Foruden uddannelse og rådgivning fik Jesper Neumann Andersen også installeret livsvigtigt medicinsk udstyr i akutmodtagelsen. Blandt andet en monitor til at overvåge kritisk syge patienter, en hjertestarter og ilt, foruden en ”akutbakke” med livreddende akutmedicin. Alt sammen tiltag, der kan være afgørende for, at soldaten overlever.

En anden vigtig opgave var at hjælpe civilbefolkningen i området med lægehjælp. Dette foregik ved, at der blev etableret en midlertidig lægeklinik, hvor alle havde mulighed for at konsultere en læge og eventuelt få gratis medicin. Jesper Neumann Andersens opgave i den forbindelse var at assistere og rådgive den afghanske læge og at føre journal over alle patienterne. Jesper Neumann Andersen fortæller:

”Det var en meget givende opgave også at kunne hjælpe civilbefolkningen. Her gør vi en stor forskel for mange mennesker. I det hele taget var det meget berigende at arbejde med afghanerne. De er et hjerteligt og venligt folkefærd, men sprogbarrieren, kultur og religion gjorde det til en udfordrende opgave at være mentor for klinikkens personel. Blandt andet fordi 85 procent af de afghanske soldater er analfabeter. Desuden gør deres kulturelle baggrund, at afghanerne har svært ved at vise deres uvidenhed. De vil hellere give udtryk for, at de har forstået opgaven, end de vil tabe ansigt. Men når ordren så skal udføres, viser det sig gang på gang, at de ikke har forstået opgaven. Efterhånden lærte jeg at læse deres signaler, men i starten var det meget frustrerende”. Jesper Neumann Andersen er dog overbevist om, at konceptet hvor afghanerne får tilknyttet en mentor, er den eneste rigtige vej til, at den afghanske hær en dag selv kan klare opgaverne.

Camp Shorabak

Camp Shorabak er en afghansk -kaserne, der ligger ved siden af den amerikanske Camp Leatherneck og Camp Bastion i Helmand provinsen. Camp Shorabak er hjemsted for den afghanske hærs 215 korps, som tæller næsten 12.000 mand. Normalt er der 2.000-4.000 soldater i lejren ad gangen. Korpset mentoreres af amerikanerne, brigaden af briterne og selve garnisonen af tretten danske mentorer.

Jesper Neumann Andersen

Jesper Neumann Andersen er 41 år, oversergent, og ansat på Søværnets Sergent og Grundskole i Frederikshavn, hvor han uddanner værnepligtige.

Fra 1997 til 2007 havde han et civilt job, hvor han beskæftigede sig med salg og ledelse. I samme periode havde han en reaktionsstyrkekontrakt og var i 2005 udsendt med hold 5 til Irak.

Med SMI på piratjagt

Frømand, minører og militærpoliti er blevet samlet under Søværnets Frømandskorps. På piratjagt giver det god mening. De tre specialstyrker arbejder tæt sammen i SMI – den specielle maritime indsatsenhed – i jagten på pirater

En lang og hurtigtgående motorbåd opdages fra ESBERN SNAREs bro. Vi befinder os i Adenbugten ud for Afrikas Horn i den såkaldte IRTC (international Recommended Traffic Corridor). Meget hurtigt er alle skibets divisioner alarmeret og på plads til at udføre deres opgave. I O-rummet er der ingen tvivl. Det er pirater.

Motorbåden har to motorer og sejler stærkt. Der er seks personer ombord, et usandsynligt antal for en fiskerbåd. Endelig befinder vi os langt til havs ud for Afrikas Horn, i den sejlroute som anbefales til handelskibene på vej ind eller ud af Suezkanalen.

Chefen Carsten Fjord Larsen giver ordre til at indsætte SMI. Special Maritime Indsatsenhed.

Frømandskorpsets sortgrå gummibåds RHIB sættes i vandet fra en port i ESBERN SNAREs agterstavn. Fra siden sænkes den ene af skibets orange gummibåde ned. Det er en blandet flok specialister, som nu skal handle hurtigt. Bølgerne her i overgangen til det Indiske Ocean kan være en udfordring, når der skal sejles stærkt, men hvad motorkraft angår, er SMI piraterne overlegne. Skiffen skal stoppes. Og hele tiden følges piraterne med et kamera fra ESBERN SNARE. På overvågningsskærmen kan man se, at en lang stige ryger overbord, raketstyr og håndvåben samme vej. Det hele optages til senere dokumentation.

Skiffen ligger stille, og gummibådene er fremme

"Vi gør ikke noget, før vi er sikre på, at piraterne har i sinde at overgive sig", fastslår Lightyear, som er leder af SMI.

Alligevel er frøer og MPere klar til at nedkæmpe et angreb fra piraterne, mens en af MPerne hopper ombord på den opbrugte båd sammen med en ammunitionsrydder fra Frømandskorpsets EOD afdeling:

"Jeg skal hurtigt have et overblik over våbnene ombord. Hvis der er sprængstoffer eller mest almindeligt raketstyr, RPGere og lignende."

Det er anden gang, at den 36-årige SK er på mission som EODer i SMI. Med sig har han et specialhylster til piraternes raketter. Piraternes våben er sædvanligvis i dårlig stand, så hylsteret sikrer, at raketterne kommer over på Esbern Snare på forsvarlig vis.

"Vi dokumenterer alt med foto. Hvor sidder hver enkelt pirat. Hvem ejer hvilke våben. Hvem har affyret hvad. Vi betragter skiffen som et gerningssted, og dokumentationen skal kunne holde i en eventuel retssag".

Claus er leder af MP-gruppen i SMI. Efter 5 missioner i Bosnien og Irak er hans dette hans sjette mission til søs. MP-erne udfører alt politiarbejdet. Tilbageholdte pirater afhøres, øjnene scannes, og der tages fingeraftryk. Når den ene motor er konfiskeret, og piraterne er forsynet med mad og vand og brændstof nok til at nå Somalias kyst, venter der MPerne et større efterforskningsarbejde.

"Vi betragter os selv som en del af skibets værktøj. Ligesom helikopteren for eksempel. Og med den sammensætning, at vi har af specialuddannede soldater, er vi et fleksibelt værktøj."

Lightyear understreger, at træningen i måneden op til udsendelsen har givet en sammentømret enhed:

”Og så har vi daglig træning og øvelser, så alle ikke bare er skarpe i egne specialer, men kan operere i et tæt samarbejde.”

Skibet er ladet med...

Tyske militærlastbiler, ambulancer og containere fyldt med militærgrej. DFDS-skibet TOR FUTURA, der indgår i Forsvarets Ark-projekt, laster tysk militærudstyr i havnebyen Emden

I starten af september rullede det ene militærkøretøj efter det andet ind i bugen på det fleksible fragtskib TOR FUTURA. Som en del af Forsvarets Ark-projekt fragter TOR FUTURA blandt andet militærudstyr for det tyske forsvar. Denne gang går turen til Souda Bay på Kreta, hvor udstyret skal bruges i en øvelse.

Siden 2003 har Forsvaret gennem Ark-projektet chartret civile fragtskibe for at kunne leve op til Danmarks del af NATO-samarbejdet om en søtransportkapacitet. Med samarbejdet opfordres landene til at stille skibe til rådighed, når NATO har brug for at fragte militært udstyr.

En fleksibel løsning

Med Ark-projektet valgte Forsvaret en fleksibel løsning. Når skibene i Ark-projektet ikke bruges til at fragte militærudstyr eller nødhjælp, bruges de til civil godstransport og tjener derved penge i stedet for blot at ligge i havn. På den måde har Forsvaret fået rådighed over en maritim transportkapacitet, der matcher Danmarks størrelse som søfartsnation.

Og den model har været så vellykket, at Danmark nu i syv år har opfyldt sine forpligtelser over for NATO, uden at det har kostet Forsvaret en krone.

Astrofysiker i søværnet

Astrofysikeren Michael Linden-Vørnle optræder ofte på TV, hvor han hjælper med at gøre universets fænomener mindre uhåndgribelige for seerne. Samtidig er han kaptajnløjtnant af reserven og en del af Søværnets Taktiske Stab, hvor han fungerer som presseofficer

I et trykkende varmt lokale under helikopterdekke på THETIS udtænker Michael Linden-Vørnle den ene fiktive nyhed efter den anden. 21 skibe har netop lagt fra kaj for at deltage i den danske flådeøvelse DANEX, og nyhederne bruges til at stresse øvelsesdeltagerne og skabe et realistisk øvelsesmiljø.

Som presseofficer i Søværnets Taktiske Stab kender Michael Linden-Vørnle alt til mediernes betydning, når søværnet deltager i internationale operationer.

Og det faktum, at han til dagligt arbejder som astrofysiker på Tycho Brahe Planetarium, er ifølge ham selv kun med til at gøre ham bedre til sit arbejde med presse og kommunikation i søværnet.

Det handler om formidling

”Meget af det arbejde, jeg laver på Planetariet, er kommunikationsarbejde. I søværnet udnytter jeg altså de kompetencer, som jeg også bruger i mit civile arbejde.

Siden 2003 har jeg været designeret til presse- og informationstjeneste i søværnet.

På den måde udnytter jeg, at jeg har en evne til at samle og systematisere informationer.

Det er i princippet noget, man er trænet til, når man har læst naturvidenskab.

Det handler om at forstå og fordøje information og kunne se mønstre og strukturer.

Mit arbejde består i at have en analytisk tilgang til, hvad der står i de medier, der omgiver os, når vi er på øvelser eller deltager i internationale operationer.

Den analyse tager vi så med, når chefen skal træffe beslutninger om fremtidige operationer.”

I 2008 var Michael Linden-Vørnle med Søværnets Taktiske Stab om bord på ABSALON i Adenbugten. Staben havde kommandoen over flådestyrken Task Force 150 som ABSALON var en del af. Det danske skib skulle for eksempel afværge piratangreb i området og der var stor opmærksomhed fra både danske og internationale mediers side.

”Jeg bidrog blandt andet med en daglig analyse af mediebilledet. På samme måde som vejrudsigten og efterretningsoplysninger var denne analyse et input til chefen, når han skulle udstikke rammerne for vores operationer.

Jeg så især på, hvad medierne fokuserede på, og hvordan de reagerede på de ting, vi gjorde.

Det var en vanskelig opgave at skulle agere i en virkelighed med så mange modstridende interesser og kommunikationsmæssige udfordringer. Men det var en utrolig spændende og lærerig oplevelse.”

Mediernes rolle i flådeøvelsen DANEX

Erfaringer fra bl.a. ABSALONs mission i Adenbugten viser, at medierne spiller en betydelig rolle for, hvordan en flådestyrke og dens handlinger opfattes. Derfor var håndtering af medier lagt ind i årets DANEX-øvelse, og her var det Michael Linden-Vørnles opgave at konstruere et fiktivt medie billede for øvelsens deltagere.

Under DANEX-øvelsen var de danske farvande omdannet til en fiktiv verden af opdigtede lande med forskellige problemer som pirateri og smugling. En strid om naturressourcer mellem to af landene var en anden, potentielt sprængfarlig situation, som øvelsens deltagere skulle forholde sig til.

De deltagende skibe modtog dagligt nyheder, der skulle forestille at komme fra enten medier i de fiktive lande eller internationale nyhedstjenester. Disse nyheder kunne på et øjeblik ændre den virkelighed, de agerede i, og var derfor en vigtig iscenesætter for øvelsen.

En del af nyhederne blev lavet på baggrund af faktiske hændelser under øvelsen. Derfor var det vigtigt for skibsførerne at følge med i nyhedsstrømmen for at se, hvordan deres handlinger blev tolket i de forskellige medier.

For eksempel kunne en meget negativ nyhed gøre et lands befolkning fjendtligt indstillet over for flådestyrken, hvilket i yderste konsekvens kunne påvirke styrkens evne til at løse sine opgaver.

Ifølge Michael Linden-Vørnle var medieelementet under DANEX med til at gøre øvelsen mere realistisk og forberede deltagerne til internationale operationer:

”Det er vigtigt, at vi har dette element med i en øvelse som DANEX, så skibsførere og skibsledelser får skærpet deres sanser i forhold til, hvordan både deres handlinger og udtalelser kan afspejles i medierne. Når vi for eksempel er ude i internationale operationer, sker det ofte under stor bevågenhed fra medierne, og det skal vi være klædt på til.”

Det begyndte med Saturn

Som ung var det dog først og fremmest universets hemmeligheder, der trak i Michael Linden-Vørnle

”Jeg vidste fra den 18. april 1982, at jeg skulle beskæftige mig med astronomi. Det var den dag, jeg blev konfirmeret og fik en stjerne kikkert i gave. Det var en lun aprilaften, og vi gik ud og stillede kikkerten op. Den første stjerne, der dukkede op der i skumringen så meget mærkelig ud - sådan helt sekskantet. Vi satte noget mere forstørrelse på, og så kunne vi se, at det var en lille kugle med en ring rundt om - det var Saturn. Da sagde det bare ”pling” inde i mit hoved, og så vidste jeg, at jeg skulle beskæftige mig med astronomi.”

Søværnet som studiejob

Da Michael Linden-Vørnle var blevet matematisk student, blev han taget på session og skulle ind som værnepligtig. Han besluttede sig for at søge optagelse på en reserveofficersuddannelse og begyndte sin uddannelse som sprogofficer i 1987.

”Fire fra mit hold blev udstykket til søværnet. Og så snart den mulighed opstod, tænkte jeg, det er lige mig.

I sommeren 1989 fik jeg så mine premierløjtnant-striber og blev sendt ind i

reserven. Og jeg har faktisk været aktiv officer af reserven lige siden.

Efter sprogofficersuddannelsen begyndte jeg at læse astronomi på Københavns Universitet. Og mens mine studiekammerater kunne sidde ved kassen i Netto for at tjene til studierne, kunne jeg tage ud og sejle med søværnet. Så det var en god investering, jeg havde gjort. Det var et fantastisk studiejob."

En hobby

"For mig er søværnet en form for hobby, ligesom astrofysik er det. Så jeg beskæftiger mig sådan set med de ting, der interesserer mig allermost.

Jeg føler mig hjemme i søværnet. Tonen og måden, vi arbejder på, tiltaler mig meget. Og så passer det utrolig godt ind i min tilværelse, at jeg har det som bibeskæftigelse.

Det betyder, at jeg får mulighed for at arbejde og tænke på en anden måde, end jeg gør til daglig. Selvom jeg i princippet arbejder med kommunikation, så gør jeg det på en radikalt anderledes måde, end jeg gør i mit arbejde som astrofysiker og formidler på Tycho Brahe Planetarium.

Det afgørende er, at jeg synes, det fundamentalt set er spændende. Det handler om at levere et stykke arbejde, lære noget af det og have det rart sammen med nogle dygtige kolleger."

Klar til Adenbugten

Selvom Michael Linden-Vørnle har nok at se til med sit job på Planetariet, har han ingen planer om stoppe i søværnet. Og han er klar til at tage endnu en tårn som presseofficer, hvis Søværnets Taktiske Stab igen får kommandoen over en flådestyrke i Adenbugten.

"Hvis søværnet vil, og jeg fortsat er sund og rask, jamen så regner jeg da først med at blive smidt ud, når jeg fylder 60.

Og hvis Søværnets Taktiske Stab igen skal lede en international flådestyrke i det piratplagede område omkring Afrikas Horn, så er jeg helt sikkert klar."

Astronomi på ABSALON

"Ombord på ABSALON leverede jeg en analyse af, hvor meget månelys, der var om natten. Denne analyse blev brugt som en del af den samlede vurdering af, hvornår risikoen for piratangreb var størst.

Men ellers er astronomien mest et festligt indslag, når jeg er udsendt. Der har været en vis tradition for, at jeg holder foredrag for besætningen om bord om et aktuelt emne inden for astronomi eller rumforskning. Det er en stor fornøjelse fx at stå på helikopterdekken på ABSALON nede i Adenbugten og vise rundt på stjernehimlen.

Jeg vil hellere end gerne fortælle om astronomi. Det er jo i vid udstrækning det, jeg lever af. Så det gør jeg selvfølgelig også gerne, når jeg er i søværnet."

VETERANER PÅ DEBRIEFING PÅ SØVÆRNETS HAVARIKURSUS

Som en del af Forsvarets program for soldater, der vender hjem fra krigzoner, deltog 40 Afghanistan-veteraner i september i et forløb på Søværnets Havarikursus

Der var brede smil og strålende solskin, da instruktørerne på Søværnets Havarikursus tog imod sanitetsdelingen fra Hold 9, der i august vendte hjem fra Afghanistan. Efter seks måneder i den krigshærgede Helmand-provins deltager de unge soldater i Forsvarets akklimatisering og reintegrations-forløb, der giver dem mulighed for at vænne sig til hverdagen i Danmark.

Det tre måneder lange forløb veksler mellem gruppesamtaler og individuelle samtaler med en psykolog, kompetence afklaring, idræt, og elementer hvor kammeratstøtten fremmes gennem alternative aktiviteter som eksempelvis en tur på Søværnets Havarikursus.

Fra Battlemind til Homemind

Hos Institut for Militærpsykologi bruger man udtrykket "Battlemind" om soldater, der mentalt stadig er i højeste alarmberedskab i en periode efter hjemsendelsen. Efter seks måneder i en krigszone kan kroppen ikke bare holde op med at være på vagt. Derfor oplever nogle et forøget stressniveau, fordi hjernen stadig har en overproduktion af adrenalin.

Formålet med Forsvarets akklimatisering og reintegrations-forløb er, at soldaterne langsomt nedtrapper deres adrenalinniveau, så de kommer tilbage i "Homemind" – en tilstand, hvor de kan slappe af og føle sig trygge.

Kun en øvelse

I perioden efter hjemkomsten er soldaterne understimuleret på adrenalin. Det kan bevirke, at hverdagen føles tom, trist og meningsløs. Aktiviteterne hos Søværnets Havarikursus giver soldaterne et lille adrenalin-kick, der er med til at lette overgangen fra Battlemind til Homemind. Via samarbejdsøvelser om brandslukning og røgdykning presses soldaterne både fysisk og psykisk. Men bagefter kommer de hurtigt tilbage i en normal tilstand, fordi der kun er tale om en øvelse. Efter en begivenhedsrig dag hos Søværnets Havarikursus har deltagerne overskud til grin og venskabeligt drilleri, inden de sætter sig i bussen tilbage mod kasernen.

Kadetter tog imod besøgende krigsskibe

Kadetter fra Søværnets Officersskole var forbindelsesofficerer for de 25 udenlandske skibe, der gæstede København under Flådens 500 års jubilæum

Det er tradition for, at søværnet stiller en forbindelsesofficer til rådighed, når fremmede krigsskibe med venlige hensigter gæster en dansk havn. I forbindelse med Flådens 500 års jubilæum blev opgaven tildelt en gruppe unge officerskadetter, der fik ansvaret for, at gæsterne havde et behageligt ophold i Københavns havn.

Forbindelsesofficererne fungerede som bindeled imellem de udenlandske gæster og de danske myndigheder, og de havde en stor del af ansvaret for, at opholdet blev en positiv oplevelse for alle parter.

Ud over en række praktiske opgaver bestod forbindelsesofficerernes arbejde i at informere om jubilæets mange aktiviteter og rydde eventuelle misforståelser af vejen, så alting kunne forløbe uden problemer.

Knive forbudt!

En anden opgave for forbindelsesofficererne var at rådgive de udenlandske gæster i, hvordan tingene fungerer i Danmark.

Under jubilæet var det især vigtigt at informere om den særlige danske våbenlov, der ikke tillader, at man bærer kniv:

”En sømand vil normalt have en kniv eller et multiværktøj på sig som en naturlig ting. Dette kunne have udløst et væld af sager om overtrædelse af våbenloven, uagtet at vi havde skrevet det i programmet til besøget. Vi bad derfor forbindelsesofficererne om at informere grundigt om dette på skibene, og nu fik vi ingen sager,” fortæller stabschef for Flådestation Korsør, Erik Romby, der koordinerede forbindelsesofficerernes opgaver under jubilæet.

NYE BØGER

Nyboder – Den gule by i byen

DVD-film om Nyboder, der fortæller historien om bydelen, der blev grundlagt af Kong Chr. IV i 1630'erne for at sikre en stabil bemanning af flåden. Filmen skildrer historien og livet i husene, der i slutningen af 1700-tallet omfattede cirka 2200 boliger. I filmen fortæller tidligere og nuværende beboere i Nyboder om livet i den gule by.

45 minutter

Vejl. pris: 120 kr

Kan købes i Nyboder Boghandel (website)

Motortorpedobådene af FLYVEFISKEN-klassen

Det sjette hæfte i Tom Wismanns serie om Flådens skibe er nu udkommet. Hæftet handler om motortorpedobådene af FLYVEFISKEN-klassen 1954-1974. De blev bygget i 1954-55 og var de første motortorpedobåde bygget i Danmark.

44 sider

Vejl. pris: 120 kr.

Kan bestilles på: www.flaadensskibe.dk

Panoramabillede af flådeparade

Billedet er trykt som plakat og måler 100 x 18 cm. Billedet er sammensat af 17 fotografier og viser alle de deltagende enheder i flådeparaden i anledning af den danske flådes 500 års jubilæum. Specialrabat på 10% til søværnets medarbejdere. Plakaten kan bestilles via fotografens hjemmeside www.dk360.dk eller www.artposters.dk

Specialpris: 135 kr

Specialpris indrammet: 545 kr

Næste nummer udkommer december 2010